

antihormonen worden behandeld, de aard van de comorbiditeit enzovoort. Wel worden deze gegevens voor elke patiënt individueel vastgelegd in het medisch patiëntendossier. Bijna alle oncologen gaven aan dat ze een goede registratie onontbeerlijk vinden en hiervoor meer aandacht wensen.

Nagaan of de kankerregistratiegegevens van de Integrale Kankercentra gekoppeld kunnen worden aan de informatie van de ziekenhuisapothekers is aanbevelenswaardig. Een continue registratie zal een adequate uitspraak over het doelmatig gebruik van deze dure geneesmiddelen in de oncologie mogelijk maken.

Gebaseerd op de registratielezing van G. Klappe-Sabadi.

Wij danken alle internist-oncologen, pathologen en ziekenhuisapothekers die deze studie mogelijk maakten. Daarnaast willen wij dr. B.J. Kollen, klinisch epidemioloog, verbonden aan de Isala klinieken te Zwolle, bedanken voor het uitvoeren van de statistische analyse.

LITERATUUR

1 Wilking N, Jönsson B. A pan-European comparison regarding patient access to cancer drugs. Stockholm: Karolinska Institutet in collaboration with Stockholm school of economics; 2005. http://ki.se/content/1/c4/33/52/Cancer_Report.pdf.

- 2 Rapport onderbehandeling van borstkankerpatiënten met uitgezaaide HER2-positieve tumoren. Utrecht: Borstkankervereniging Nederland; 2005.
- 3 Richtlijn Behandeling van het mammacarcinoom 2002. Utrecht: Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO; 2002.
- 4 Richtlijn Behandeling van het mammacarcinoom 2004. Utrecht: Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO; 2004.
- 5 Richtlijn Behandeling van het mammacarcinoom 2005. Utrecht: Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO; 2005.
- 6 Seo BK, Pisano ED, Kuzimac CM, et al. Correlation of HER2/neu overexpression with mammography and age distribution in primary breast carcinomas. *Acad Radiol.* 2006;13:1211-8.
- 7 Statline databank [update 1 maart 2007]. Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek. <http://statline.cbs.nl/statweb/>.
- 8 Elledge RM, Clark GM, Chamness GC, et al. Tumor biologic factors and breast cancer prognosis among white, Hispanic and black women in the United States. *J Natl Cancer Inst.* 1994;86(9):705-12.
- 9 Choi DH, Shin DB, Lee MH, et al. A comparison of five immunohistochemical biomarkers and HER2/neu gene amplification by fluorescence in situ hybridization in white and Korean patients with early-onset breast carcinoma. *Cancer.* 2003;98(8):1587-95.
- 10 Beschikbaarheid van trastuzumab voor borstkankerpatienten met HER2-positieve tumoren. Utrecht: Borstkanker Vereniging Nederland; 2007.

NEDERLANDS FARMACEUTISCH ONDERZOEK IN DE INTERNATIONALE LITERATUUR

Longitudinale patronen in de preventie van corticosteroïdegeïnduceerde osteoporose

Wilma Denneboom

Verschillende studies hebben van osteoporosepreventie onderbehandeling laten zien bij personen die langdurig orale corticosteroïden gebruiken. De hier beschreven studie had als doel te bepalen of er trends bestaan in de preventie van osteoporose bij corticosteroïdegebruikers in de periode 2001-2005 in Nederland. Daarbij zijn de aflevergegevens van negen openbare apotheken gebruikt. Ook is gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van voorspellende factoren voor preventief gebruik van bisfosfonaten.

Alle corticosteroïdedoseringen zijn omgerekend naar 'prednisolon-equivalenten'. Daarna is bepaald of er sprake was van langdurig corticosteroïdegebruik (≥ 90 dagen) in de volgende groepen: mannen >70 jaar en postmenopauzale vrouwen met 7,5-15 mg prednisolon-equivalenten per dag en gebruikers van meer dan 15 mg prednisolonequivalenten per dag, onafhankelijk van leeftijd en geslacht. Voor deze categorieën patiënten is volgens de destijds geldende NHG-richtlijn uit 2002 profylaxe met een bisfosfonaat vereist. In deze groepen zijn 615 corticosteroïdegebruikers geïdentificeerd

die volgens de NHG-richtlijn profylactisch behandeld zouden moeten worden. In de periode 2001-2005 nam het gebruik van bisfosfonaten toe van 38% tot 54% ($p = 0,001$). Aan vrouwen werd in 2005 vaker een preventief geneesmiddel voor osteoporose (bisfosfonaten, calcium en/of vitamine D) voorgeschreven (72% versus 45%; $p < 0,001$) dan aan mannen. Ook voor bisfosfonaten alleen was dit verschil aanwezig (61% versus 39%; $p = 0,002$). Multivariate logistische regressie liet zien dat langduriger gebruik van corticosteroïden en gebruik van *disease-modifying antirheumatic drugs* onafhankelijke voorspellers waren voor het gebruik van bisfosfonaten. Het gebruik van medicatie voor het ademhalingsstelsel daarentegen was een negatieve voorspeller voor bisfosfonaatgebruik.

Duyvendak M, Naunton M, Athobari J, van den Berg PB, Brouwers JR. Corticosteroid-induced osteoporosis prevention: longitudinal practice patterns in The Netherlands 2001-2005. *Osteoporos Int.* 2007;18(10):1429-33.